

Matjaž Črnivec

PRODNIKI
OZKEGA
PREHODA

NAMESTO UVODA

Poezija je bila vedno sestra preroštva.

Je bil Rimbaud tisti, ki je, kljub svoji veliki pijanosti, uvidel potrebo in zaklical klic po pesnikih vidcih – in končal svoje življenje v objemu Naročja? Vendar o tem govori že Pismo, utelešenje navdiha. Pavel kljub svoji trdni zakoreninjenosti v odrešenju, ki je od Judov, drzno poimenuje poganskega pesnika Epimenida za enega izmed kretskih prerokov. In kar je še več, sama besedila prerokov, zapisana v Stari zavezi, so vrhunska, prečiščena poezija – zdí se, kakor da se Govor Večnega, kadar v človeku doseže svojo polno moč, najraje izlije v poezijo – stíhi udarjajo kakor valovi, glasovi v harmoniji in disonanci, meje jezika pokajo. Vendar pesniškost njihove poezije ni najprej v tem – je v teži preroškega Izreka, ki je bil nad njimi; v moči Uvida, ki jih je zajel. Moč poezije je v izreku resnice, v svojem skrajnem dometu v epifaniji Resničnega. On je njen glas in njeno gibanje, on tke njene harmonije.

Prava poezija ni nikoli sama sebi namen. Je odprto prostor, v svojem skrajnem dometu kraj Srečanja, soba Pričevanja. Kakor okno, odprto v svod noči – na njem so zvezde, a njihov dih veje iz odprte brezmejnosti ozadja – iz dokončne globočine veselja.

Pesnik videc hodi po skrajnem robu, njegovo početje je nevarno, njegov cilj nedvoumno nedosegljiv. Ker je prerok, ne krade besed – išče novorojene besede, v svojem skrajnem dometu Edinorojeno Besedo. Le tako lahko ostane njegov govor preroški, sicer se spremeni v pridigo – ki ima tudi svoje mesto, vendar ne v poeziji. Posode uveljavljenih besed in zakoličenih pomenov ne spadajo na področje preroštva – prerok v njih dvomi, ker jih pogosto prepozna za usodno prilastitev, tragično prisvojitvev Npreiskljivega, ki se

vedno konča v temnih hodnikih, ki se v krogih spuščajo navzdol. Pesnik prerok sledi glasu nerojenega vetra, v skrajnem dometu glasu neustvarjenega, večnega Viharja; pesem je kraj rojevanja. Njegov boj je neuspel, a učinkovit poskus izrekanja Neizrekljivega. Poskus nemogočega, ki ga dovoljuje in zahteva *licentia prophetica*. Njegov govor je prvo, čisto pričevanje o človekovi prarazpetosti med končnim in neskončnim. Toda hoja po skrajnem robu zahteva globoko odločenost, smrt, prozornost . . .

Govor pesnika vidca je krhek. Resnica, ki jo izreka, ni njegova resnica, in besede, ki jih izgovarja, niso njegove besede. Zato pri njem ni prostora za samoslavje. Pesnik videc hodi po skrajnem robu in njegov cilj je nedvoumno nedosegljiv – in tega se zaveda. Govori v upanju, da se bo tisti, ki bo bral, odprl Slutnji. In morda bo Dobrota vzela njegove besede in ga pripeljala do razprostrtja . . .

poezija je glas trobente, ki razbija črne okove

poezija je napetost med izrečenim in neizrečenim, med jasnim in večnim.

poezija je dokončna izrečenost.

poezija je priča boja in priča resnice.

poezija je jezik ljubezni, prostor razkritja Neizrekljivega, njegova sled v pesku na obali, ki jo oblivajo valovi časa.

poezija je globina. ozka vrata Drugam, v vek zaupanja, v svet brez časa.

Pesek

MOJA neprepričljivost
moja smrtna resnost ob vsakdanji zadevi,
škripanje zavor.
moja omotičnost skozi katero bežijo pokrajine
in ljudje.
moja žalost, moj strah.
moji utrujeni koraki brez gotovosti.
moji mostovi nad praznimi svetovi
glasovi izvirajo iz bolečine v glavi.
moja zavest se suklja kot dim.
moj namen se izgublja v brezpredmetnosti.
besede padajo kot mrtve ptice.

premikam se skozi gosto maso življenja.
plavam med predmeti, jih ljubim, jih sovražim,
plavam naprej, ustvarjam nove ljubezni,
nova sovraštva me ustvarjajo
veliko kamnov (belih kamnov) pade na pot
ustvarjam pot in korak me ustvarja
ustvarjam besedo in zvok me ustvarja,
moja lobanja je odprta,
na smetišču rase bel cvet.

na nelogičnih povezavah v ozadju
ohranjam mirnost.
vendar je to le delna rešitev,
neka sila v notranjosti trebuha me vleče naprej.

*nimam osti, da bi se spopadel s tako velikim oblakom misli.
in iz te pozicije bi bil boj itak brezsmiseln.
zato ostajam tu, kjer sem, in grem kamor bom šel.
bodi tako ali drugače – je tako.*

*SKOZI priprto okno
prihajaja šepet listja
v jesenski noči.*

*gola votla kost
v gozdu
vetrovno nebo
nosi temô
smrt*

*čakanje starih odmevov
zdi se,
da se premikajo.*

VRTOGLAVICA

na krogli v prostoru so vzkllili ljudje.
barve njihovega okrilja.
vrvenja njihovih čustev in njihova privezanost
h krogli (kot zaporniki)
besede so od krogle, njeno notranje orodje.
in orožje.
(kje so druge besede?)
povsod je mirno.
vse je postorjeno tako, da ne bi bilo nasprotij.
(ali je rešitev krivična?)
večinoma je videti le bele postave,
obrazov se ne spozna.
(sovraštvo? trpljenje?)
vsaka sreča je sumljiva.
ni lepljivih pisav,
na obzorju njihovih sanj je samo puščava.
(vsaka beseda naj bo himna molčanju)
oči se bližajo prvi beli steni,
misli se bližajo spanju.

*ŽELEZNIŠKA postaja, avtobus, ulica.
dež. misli v njegovi glavi se vrtijo v sivini.*

*“več teh mask
zapušča
svet, kjer gorim,
kjer kričim.*

nihče ne bo odrešil sivine. vpijem.

*prazni ljudje, ulice, električna hrana, samotne pepelnate oči.
veliko kozmično kolesje vrti naprej to življenje, poganja srce,
mesto.”*

*pogled brezciljno drsi po kavarni – ogledala, obrazi, stene, zavoji stopnic,
cigaretni dim. povsem nehote. brez čustev. brez pričakovanj.*

*“zdaj stojim pred vrati. z zobmi se krčevito oprijemam zadnjih misli, da
ne zdrsím med barve in tišino.”*

*svet se odvija sam od sebe, brez ljudi, prazen, hladen, večno nevtralen in
zaprt. gleda hiše ob cesti in poskuša izluščiti kulturo, ki vlada v tej deželi. kaj
ga je prineslo sem, med te ljudi?*

“le malo svetlobe prihaja iz tega brezna civilizacij.”

vendar to je ta čas, ta usoda, človek.

nekako se sprijazni, da nikjer ni bistveno bolje. sedi na klopi v parku v mestnem središču, gleda brezhibno pobeljene stene, čiste ulice, reklame, urejeno napravljene ljudi, avtomobile.

*“stavki lebdeči v zraku,
med izpušnim plinom,
smradom
in lažno zavestjo mesta,
lebdeči brez stika,
v globokem melanholičnem pretakanju
nad glavami osteklenelih ljudi.
nepovabljen gost v prostoru, kjer je sila denarja
razporedila vse elemente v nedotakljiv,
hermetičen
red.*

krog je sklenjen od znotraj.”

ZBORI PRAZNINE

*pojoči glasovi
v praznem
ruševinastem oboku
stoletja, ki naju objema*

*začuti me kot zadnjo možnost,
kot krčevit smeh,
ki se zareže v naše molčanje.*

*občuti me kot daljavo,
ko zasluliš smrt
– tam nekje se bom skril.
– tam ti bom šepetal . . .*

PODARJENA so bila nova tla
in rodovitna zemlja
in skale in prah
in vzniknili so novi glasovi,
pržgale nove zvezde.
oblaki so se igrali nad tihimi vodami.
obrazi so čakali na vrnitev sonca.
v globokem snu se je zganila gluha črna žival.

gledal sem maske
in težke črne oklepe
skozi katere je curljala luč,
čutil sem težke okove,
ki so jih naložile neznane črne kosmate roke;
svetloba je prodirala skozi razpoke
in to je bil znak življenja.

videnja niso pokazala prave poti.
v noči, kjer so videzi dvomljivi,
kjer te glasovi in gibi nehote zavedejo
sem čakal ob veliki skali.
verjel sem obljubi.

in prišlo je vprašanje:
"kdo je ta, ki vidi, ta, ki slíši,
ta, ki čaka, ta, ki čuti okovje?"
so to slike, zvoki,

*ki se zberejo v eni točki? –
je to svetloba, ki se poraja z vseh strani? –
je to
prisotnost?*

...

ONA je ležala na dnu kristalno čistega ribnika. in papir njene pravljice je bil vedno bolj bel, več en.

Glas

LUMEN DE LUMINE

*zraščen v skalo
vgrajen v noč
poleta
zasajen v plodno ravnico
izgrajen skozi table in prste
vkovan v venec
pojoč v daljavo ljudstev
govoreč ven v temo, globino brezna
vdihujoč hkrati s svetom
in izdihujoč v svetlo smrt brez smrti.
brez konca.
brez časa.
resnično.*

*izrečen nepreklicno
nad ljudstvi
izgovorjen kot grom bliska
v temelje zemlje
odprt čez prostranstva,
kakor ogenj, ki švigne
neizgorljiv kot obstoj,
nikoli ne mine.*

“jaz sem.”

PESMI PRAVIČNOSTI

נָח אִישׁ צְדִיק תָּמִים הָיָה בְּדָרְתָיו

DEŽELA V PREKLETSTVU

Tema.

Ljudstvo krivice.

Gnezda laži.

Tavanje. Pijanost.

Grabljenje z nohti.

Tukaj stojim samotni spomenik nekdanje ničnosti.

– Znamenje sina, ki prihaja.

Vpijem v temna prostranstva

nad –

Vpijem, ključem –

nad vsakogar.

SLEPE LADJE

Gluhi krmarji

napolnjeni z rečnim muljem

bolešno gledajo v prašni svetlobi

medlo vrtijo kolo

pogreznjeni v blato

*prazni
v prazno*

njim se bo to prištelo!

DEŽELA V PREKLETSTVU II.

*Gluho čemi dežela
pod železnim pokrovom krivde.
Ne ječi, ko umira.
Gluho, zaprto, ujeto.
Udobno, sodobno,
spodobno ...*

Svobodno?

*Vse se je spremenilo v gluhost.
V golčanje nekam predse.
V epileptični napad požrešnosti
v mrzlico po boljši plastiki
v preganjavico bežne potešenosti
in brezmejne pregnanosti
gluhe, mrtve tujosti –*

Oh, kako dokončno!

Pred strahoto prizora

*si močni zatíska oči,
s tresočimi koleni
si grabí obraz,
ječi
v grenki noči.*

*Na višavah tuljenje.
Čuvají žalujejo.
Oblíče dežele je pusto,
žveplo je žgalo njene vrhove.
Strupen, puščavski veter
se vrtínči nad razvalíno.*

SVETI VETER

Vidim ga kako prihaja
nad višave dežele,
vidim ga kako vdira
v dolino njenega molčanja.

Slišim kako odpira
zaplombirana ušesa,
beza mrcine ven
iz človeških src
in jih mrcvari.

Vidim, ogenj pada.
Prihaja, ruši svod stoletja.
Prva resnična poplava.
Prva resnična *streznitev!*

Vidim se, kako gorim:
žgalna daritev!

Vidim dež, ki pada –
povodenj Blížine,
doba Osebe.

Vidim vrata sveta
in stebre

*kako se krušijo,
utrjena mesta zdrizaste grenkobe
v agoniji.
Dosti!
Dosti je bilo!*

*Vidim velike kipe stoletja
kako se podirajo,
valjajo v prahu.
Karte iz hiš
zgrajenih na njih
padajo
in se panično cefrajo.
V strahopetni naglici
izginjajo.*

*In potem –
Glas.*

!!!

!!!!!!!

—

MOST LJUBEZNI

*Nežne zlate vrvi
se spuščajo s strani
onkraj brezna
k nam.*

*In večnost nasmeha
je zašelestela med drevesi.*

*Dokončna rojenost nam je odprla oči.
Dokončno naročje se je razprostrlo.*

*Prepusťitev
moje duše tebi
naj bo kakor glasba,
kadilo ...*

*In dih naših nosnic
je postal močan,
zrelejši.*

ZMAGA

Zbori močno hrumijo nad pokrajino,
veliki zlati meč pada in se dviga
in pada in se dviga in trga pajčevino.

Kje je zdaj on, ki nas je napajal z grenkim sokom mrtve omame?
Kam je skopnela njegova senca?
Kje je zdaj Breme, ki nas je žgalo v prsih?

Da, glasovi zborov se množično raztresajo nad pokrajino!
In njene temelje je zajela resnica.
Pajek, ki nas je zatiral, je presekan na pol,
smrtno zadet krvavi rjavo blato
in izkopneva.

Kako mogočen steber je zdaj tu v sredi!
Ključ stoletij, odkup praznih generacij.

Meso ni več meso, zmaga ga je zajela.
In ljudstvo se je potopilo v Prisotnost.
Oblaki dima stojijo nad križišči,
nad parki je blišč švigajočega plamena.

Globok naliv je udaril v žveplo naših src,
tresenje večnosti nas je zajelo.
In povsod – na višave in nižave – se je razlila Glasba.

*Kje so zdaj včerajšnji okovi in sramote,
votlo golčanje v topih samostanih,
v ruševinah, kamor so se zatekli grobarji?*

*Da, zborí se v svečanem slapu rušíjo nad pokrajíno
in jo polníjo.*

Veter

BLIZU

*Nekega dne
bodo padle zanke
in svetloba se bo razlila
čez tvoje poljane, travnike.*

*Nastopil bo dan visokega poletja,
kjer dih zastaja od prijazne vročine
in sence listja na drevesih
nežno trepetajo: mir, ki polni gosto tišino.*

*Izrek in meč sta zlomljena,
zid sega do neba
in prazno, blatno-prašno je dno vodnjaka.*

*Naj nastopi trenutek,
iznad prostorij in vesoljnih meglenic,
trenutek brez časa,
ko Smrt Večnega prestopi
vse bregove, zlomi meje, zdrobi okove,
podre starodavna vrata in zruši zidove,
trenutek brez časa, ki celí
tvojo rano.*

*Do tedaj pa bom na tihem jokal,
skrivoma bom združen s prerokovo bolečino.*

RAZPRTJA

Ezk 1,4

*meje obstoja
pokajo pod Njegovo težo
moji okvirji ječijo
pred Navalom*

*mlada luč diha
v vesoljni maternici,
v Devici, v Srcu,
rosa tvojih strašnih*

*ko me je zajel Vihar
sem bil sključen,
z obrazom do tal
in nisem imel ničesar,
vesel*

PRINAŠAM ti raztrganost
moje razcefrane robove,
krhke;
golo praglobino.

višim navzven,
zleknjen v dih.

pesek mojih minut
obala tvojega oceana

potopljen
sem slekel haljo z dolgimi rokavi,
pisano haljo,
ki so jo raztrgale živali,
svoboden

*v TVOJIH prséh spí
Vzhajajoči.
a tí se skrívaš v svojíh sívih krogíh.
tekaš s pogledom
do obzorja
ín se vračaš
v nemíru . . .*

*v tvojíh prséh brstí
Poganjek víšave.
ne recí ne,
ne skríj se v svoje okove,
poslušáj me,
kaj braniš svoje strahove?*

*toda v tvojíh prséh čaka
Mlado sonce.
a tí se čakaš
v svojíh pajčolaníh.*

*ne boj se,
ne bom šel naprej,
ne boj se,
tukaj te bom čakal.*

*NAŠEL si me
in nisem se skrival
moje srce se je krušilo
kot bela luknjčasta skala
pod udarci kladiva*